

Ігор Васильович **ПОПЕРЕЧНИЙ**

аспірант, Західноукраїнський національний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-8133-2775>

e-mail: i.poperechnyi@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ БЕЗПЕКОВОГО БАЗИСУ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ МЕДИЧНИХ УСТАНОВ

У статті досліджено безпековий базис логістичних засад та показано важливість технічного забезпечення у системі медичних установ. Обґрунтовано основні завдання із планування матеріально-технічного забезпеченням медичних установ. На основі чого запропоновано практичний механізм забезпечення безпеки медичних установ. У роботі подано комплексну методику побудови системи забезпечення безпеки медичних установ та обґрунтовано основні фактори підвищення коефіцієнта використання матеріальних ресурсів. Крім того, відзначено економічні переваги від застосування логістичних методів для управління матеріально-технічним забезпеченням медичних установ.

Ключові слова: медичні установи, безпека, забезпечення безпеки, система безпеки, економічна безпека, матеріально-технічне забезпечення, логістична система

Стаття надійшла 09.04.2026

Статтю прийнято 17.04.2026

Статтю опубліковано 15.05.2026

ВСТУП

Сучасна прагматика раціоналізації матеріально-технічного забезпечення ставить нові виклики перед послугами медичних установ, де вирішальне значення має своєчасне постачання всієї необхідної сировини, матеріалів, напівфабрикатів та комплектуючих. Слід відзначити, що зміни в управлінській діяльності призвели до ідентифікації нового концептуального базису управління матеріальними потоками, а саме імплементацію у практичну діяльність медичних установ. Основою цієї концепції є інтеграція всіх функціональних аспектів, пов'язаних з усім потоками матеріально-технічного забезпечення в єдиний комплексний механізм.

МЕТА статті – ідентифікація особливостей управління матеріально-технічним забезпеченням медичних установ в умовах сучасних викликів та загроз.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття базується на нормативно-законодавчому базисі та матеріалах періодичних видань. У статті застосовано такі методи, як аналіз та синтез, порівняння, логічне мислення та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасні методи підвищення ефективності управління матеріально-технічного забезпечення мають практичне значення для вітчизняної економіки, а їх застосування дасть медичним установам змогу ефективно працювати на внутрішньому та міжнародному ринках.

Планування матеріально-технічного забезпечення для медичних установ вимагає значної трудомісткості роботи, включаючи прогнозування та особливості потреб у різних ресурсах протягом планового періоду, складання матеріальних балансів за типом ресурсів (джерелом доходу та сферою використання), аналіз питомих витрат матеріальних ресурсів протягом звітного періоду, а також планування складських запасів та використання технологічного обладнання та матеріалів. Застосовуючи інструменти планування логістики та управління виробничими процесами, можна прискорити матеріальні потоки, зменшуючи матеріальні витрати у

структурі собівартості.

Однією з найважливіших систем управління медичних установ є система управління матеріально-технічним забезпеченням. Вона передусім відображає етапи технологічного процесу – виробництво та постачання необхідних матеріалів, а також запаси сировини та напівфабрикатів, які є входом до інформаційного потоку та перетворюються на вихід через операційну систему. Обов'язки функціональних підрозділів включають своєчасне постачання різних ресурсів (сировини, комплектуючих, технологічного обладнання, інструментів, транспортних засобів, палива, тепла та електроенергії тощо) до операційної системи медичних установ та забезпечення відповідності постачання вимогам ефективного операційного процесу. Вибір методів постачання для операційної системи залежить від різноманітних факторів. Виходячи з цих факторів, операційна система може купувати ресурси через товарні біржі, аукціони, різні логістичні системи та власні структурні підрозділи. У медичних установах є структурні підрозділи з відповідальності відділу управління логістикою.

У побудові системи управління матеріально-технічним забезпеченням необхідно враховувати такі функції управління: проведення маркетингових досліджень постачальників та каналів розподілу для конкретних видів ресурсів; визначення попиту на конкретні види ресурсів; аналіз ефективності використання ресурсів та розроблення заходів з їх зменшення; складання балансів, необхідних для виробництва матеріально-технічних ресурсів; організація транспортування та складування, а також підготовка ресурсів до використання у виробничому процесі; організація постачання ресурсів; організація утилізації та збуту виробничих відходів; оптимізація виробничих матеріалів та технічного забезпечення [5].

Слід відзначити, що основою управління матеріально-технічним забезпеченням є практичні логістичні інструменти, які відзначаються відповідною інформацією. Важливо наголосити, що інформаційне середовище для матеріальних потоків у медичних установах можна розділити на три аспекти: постачання, складу-

вання та виробництво. На етапі постачання аналіз потоку інформації повинен розкривати інформацію про ринок постачальників. Для ефективної роботи медичних установ цю інформацію слід розглядати разом з інформацією про ринок збуту, попит на продукцію та конкурентів. На етапі складування процес аналізу вимагає інформації про надходження та відправлення запасів, а також інформації про утворення втрат та дефіцитів. На етапі використання матеріалів аналіз потоку інформації повинен об'єктивно розкривати матеріальні витрати.

Основними завданнями планування матеріально-технічного забезпечення:

- ефективності плану матеріально-технічного забезпечення та його відповідності плану виробництва;
- стану виконання плану матеріально-технічного забезпечення суб'єкта логістичної діяльності включаючи кількість, тип, повноту та терміни поставки;
- стану та динаміки виробничих запасів;
- ефективності використання матеріальних ресурсів та його впливу на кількість та тип продукції;
- заходи з усунення причин дефіциту та використання резервів, зменшення матеріаломісткості за рахунок більш ефективного використання матеріалів, і тим самим збільшення обсягів виробництва [1].

Обґрунтований метод аналізу виконання планів матеріально-технічного забезпечення медичних установ насамперед досліджує їх ефективність. Це включає точність розрахунку потреб у матеріальних ресурсах для виконання виробничого плану та економічних цілей, вдосконалення норм і стандартів на яких базується план, своєчасність та точність укладання договорів на необхідні кількості матеріалів, своєчасність та якість виконання договірних зобов'язань, виявлення внутрішніх резервів та ефективність використання матеріалів.

Згідно з науковими дослідженнями ключовою компонентою діяльності медичних установ є забезпечення належного рівня безпеки. За своєю функціональною суттю безпека медичних установ є синонімом поняття «забезпечення економічної безпеки», що характеризується процесом забезпечення та реалізації ключових інтересів; виявлення, запобігання та реагування на загрози, що дійсно забезпечить створення та зміцнення умов для нормального функціонування системи медичних установ у процесі розвитку. Тобто забезпечення економічної безпеки означає створення умов для стабільного та безризикового розвитку медичних установ відповідно до власних цілей та завдань, а також забезпечення їхньої економічної безпеки; усунення та запобігання загрозам, ситуаціям та іншим факторам, які можуть негативно вплинути на розвиток медичних установ. Забезпечення економічної безпеки – це цілеспрямована діяльність (що охоплює численні аспекти, такі як економіка, регулювання, аналіз, функціонування та розслідування), спрямована на сприяння економічному зростанню з виокремленням наступних цілей стосовно формування:

- методів визначення пріоритетних інтересів медичних установ;
- механізмів прогнозування та виявлення загроз, ситуацій та факторів, які можуть перешкоджати реалізації важливих економічних інтересів медичних установ;
- системи для вирішення існуючих та майбутніх загроз;

– механізмів взаємодії між різними підсистемами безпеки медичних установ [9].

З практичного погляду варто відзначити, що функціонально складник безпеки медичних установ реалізується так: визначення пріоритетів у діяльності медичних установ, організації, технологіях та соціальних керівних принципах; встановлення систем для оцінювання фактичних та потенційних загроз; розробка методів та засобів для вирішення загроз економічним інтересам, а також стратегій застосування захисних заходів; створення організаційно-правових механізмів для ефективного впровадження безпекових заходів [3].

Доведено, що практичність системи безпеки медичних установ базується на дослідженій методології забезпечення безпеки. Ця методика включає збір та оброблення аналітичної інформації про досвід забезпечення безпеки, аналіз та прогнозування умов економічної безпеки, загроз, небезпек та показників, а також розроблення та впровадження необхідних заходів для підтримки економічної безпеки на належному рівні.

Загалом, методологія побудови системи безпеки медичних установ включає такі етапи:

- вивчення характеристик медичних установ, частки ринку, кадрового забезпечення та кваліфікації персоналу;
- аналіз внутрішніх та зовнішніх загроз безпеці з якими стикається медична установа, вивчення кризових ситуацій, їх причин та методів реагування;
- перегляд наявних заходів безпеки та аналіз впливу загроз і ризиків;
- побудова нової системи безпеки медичних установ: розроблення плану усунення недоліків виявлених під час процесу перегляду;
- розробити план удосконалення системи безпеки та розрахувати всі необхідні ресурси;
- спланувати щомісячні витрати на впровадження покращення безпеки;
- керівництво затверджує нову модель системи та бюджет на її обслуговування;
- сформувати нову систему безпеки;
- оцінити ефективність наявної системи та особливостей вдосконалення [4].

Тому без створення єдиної системи безпеки для медичних установ неможливо подолати кризу, стабілізувати економічну ситуацію або створити ефективний механізм виробничо-економічної системи. Ефективність системи безпеки суб'єкта логістичної діяльності залежить від формування відповідних стратегій та тактик. Поточна турбулентна ситуація вимагає впровадження тактичних орієнтирів із забезпечення безпеки суб'єкта логістичної діяльності [8]. Чітке розмежування стратегічних цілей та тактичних заходів медичних установ має вирішальне значення. Стратегія економічної безпеки медичних установ включає цілі та завдання системи безпеки, напрямів рішень та створення необхідних заходів для реагування та усунення потенційних загроз. Дослідження показують, що стратегія економічної безпеки медичних установ є найважливішою частиною їхньої системи безпеки, і вона буде коригуватися відповідно до таких факторів, як дії внутрішніх та зовнішніх загроз та зміни пріоритету економічних інтересів. Варто зазначити, що мінливість економічної ситуації визначає необхідність для медичних установ застосовувати різні стратегії для забезпечення економічної безпеки. Врахо-

вуючи ключові характеристики забезпечення безпеки необхідно ідентифікувати загрози, небезпеки та ризики, визначати відмінності між ними та визначати відповідні методи усунення цих загроз та мінімізації їх наслідків [2].

Варто зазначити, що для медичних установ економія матеріальних ресурсів є важливим завданням, яке особливо залежить від технологічного рівня виробництва, рівня кваліфікації працівників, раціональної організації матеріально-технічного забезпечення, а також норм вартості та запасів матеріальних ресурсів. Важливим напрямом економії матеріальних ресурсів є зменшення втрат під час виробничого процесу. Для цього необхідно забезпечити необхідні умови для зберігання та транспортування матеріальних ресурсів та готової продукції; раціонально готувати паливо, сировину та матеріали, необхідні для подальших виробничих процесів; встановити ефективні механізми мотивації працівників.

ВИСНОВКИ

На основі проведених досліджень варто відзначити, що необхідності ефективної організації управління матеріально-технічного забезпечення медичних установ у контексті оптимізації запасів, які необхідно враховувати стосовно витрат, пов'язаних із транспортуванням, складуванням та зберіганням. Оскільки ці витрати впливають на рівень цін на продукцію, що виробляється суб'єк-

тами логістичної діяльності. Прогнозування найкоротшого терміну доставки та зниження витрат на транспортування, розміщення та складування є необхідними умовами для досягнення оптимальної технології постачання.

Доведено, що для забезпечення безперебійної реалізації виробничого процесу в організаційній структурі медичних установ необхідно створити структурний підрозділ для координації процесу постачання, розроблення та впровадження заходів зі зниження витрат на матеріально-технічного забезпечення. Відзначаємо складники економічних вигод від застосування методів до управління матеріально-технічного забезпечення медичних установ: встановлення партнерських відносин з постачальниками; скорочення простоїв обладнання; оптимізація запасів – одне з основних питань логістики. Формування запасів вимагає розподілу фінансових ресурсів та використання матеріально-технічного забезпечення та трудових ресурсів; скорочення кількості допоміжного персоналу; покращення якості продукції; зменшення матеріальних втрат. Оскільки будь-яка логістична операція має відповідні витрати, оптимізація логістичних операцій спрямована на зменшення збитків. Специфіка особливостей управління матеріально-технічного забезпечення, розглянуті в цій статті, може бути застосовано для подальшого проведення наукових досліджень пов'язаних з оптимізацією забезпечення безпеки медичних установ.

Список використаних джерел

1. Андрушків Б.М. Економічна та майнова безпека підприємства та підприємництва. Антирейдерство: монографія. Тернопіль, 2012. 456 с.
2. Бондарчук Ю., Марущак А. Безпека бізнесу: організаційно-правові основи. Київ, 2008. 369 с.
3. Вівчар О.І. Інтеграційні процеси логістики у контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки бізнесу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Вип. 5. 2015. С. 332–335. URL: <http://global-national.in.ua/issue-5-2015>
4. Вівчар О.І. Управління економічною безпекою підприємств: соціогуманітарні контексти: монографія. Тернопіль, 2018. 515 с.
5. Вівчар О.І. Парадигма і наукова база логістичного управління. Соціально-економічні проблеми і держава. Вип. 1(4). 2011. С. 166–173. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11zmfblm.pdf>
6. Криківський Є.В., Похильченко О.А. Економіка логістики. Львів, 2014. 640 с.
7. Міценко Н.Г. Логістичний менеджмент – інструмент формування та забезпечення ефективного функціонування інтегрованих систем. *Торзілля, комерція, підприємництво*. 2022. Вип. 15. С. 111–116.
8. Shatarskyi A. Ensuring the economic security of enterprises network structures: project contexts. *Development Service Industry Management: Scientific journal*. 2023. № 4. pp. 54–58.
9. Vivchar O. et al, Network modeling of assessing the impact of threats to the economic security of logistics operators. *Economics, Ecology, Socium*. 2024. Vol. 8. No. 4. 89–98. DOI: 10.61954/2616-7107/2024.8.4-8

References

1. Andrushkiv B.M. Economic and property security of enterprises and entrepreneurship. Anti-raiding: monograph. Ternopil, 2012. 456 p. [in Ukrainian].
2. Bondarchuk Yu., Marushchak A. Business security: organizational and legal foundations. Kyiv, 2008. 369 p. [in Ukrainian].
3. Vivchar O.I. Integration processes of logistics in the context of ensuring financial and economic security of business. *Global and national problems of economy*. Issue 5. 2015. pp. 332–335. URL: <http://global-national.in.ua/issue-5-2015> [in Ukrainian].
4. Vivchar O.I. Management of economic security of enterprises: socio-humanitarian contexts: monograph. Ternopil, 2018. 515 p. [in Ukrainian].
5. Vivchar O.I. Paradigm and scientific basis of logistics management. *Socio-economic problems and the state*. Issue 1(4). 2011. pp. 166–173. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11zmfblm.pdf> [in Ukrainian].
6. Krykavskiy Y.V., Pokhlychenko O.A. Economics of logistics. Lviv, 2014. 640 p. [in Ukrainian].
7. Mitsenko N.H. Logistics management - a tool for forming and ensuring the effective functioning of integrated systems. Trade, commerce, entrepreneurship. 2022. Issue 15. pp. 111–116. [in Ukrainian].
8. Shatarskyi A. Ensuring the economic security of enterprises network structures: project contexts. *Development Service Industry Management: Scientific journal*. 2023. № 4. pp. 54–58.
9. Vivchar O. et al, Network modeling of assessing the impact of threats to the economic security of logistics operators. *Economics, Ecology, Socium*. 2024. Vol. 8. No. 4. 89–98. DOI: 10.61954/2616-7107/2024.8.4-8

Ihor POPERECHNYI

postgraduate student, West Ukrainian National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-8133-2775>

e-mail: i.poperechnyi@gmail.com

FEATURES OF SECURITY BASIS THE MANAGEMENT AT MATERIAL AND TECHNICAL SUPPORT OF MEDICAL INSTITUTIONS

This paper examines the conceptual basis of logistics principles and presents the importance of technical support in medical institutions. It is noted that the organization of management of material and technical support a medical institutions should take into account the main functions: conducting marketing research; determining demand; analyzing the efficiency of resource use; organizing transportation and warehousing; organizing supply; organizing the disposal and sale of production waste; optimizing production materials and technical support. This made it possible to identify the main tasks of planning the material and technical support of a medical institutions. It was established that the main component of activities at medical institutions is ensuring an adequate level of economic security with the following goals in terms of forming methods for determining the priority interests of medical institutions; mechanisms for forecasting and identifying threats; systems for addressing existing and future threats; mechanisms of interaction between various subsystems the security of the subject at medical institutions. Based on which a practical mechanism of system for ensuring the security of subjects at medical institutions is proposed with the presentation of corresponding algorithm. This work presents a comprehensive methodology for building a system for ensuring the security of subjects at medical institutions and substantiates the main factors for increasing the effectiveness of use material resources. In addition the economic benefits of using methods for managing the medical institutions are noted.

Keywords: medical institutions, security, security assurance, security system, economic security, material and technical support, logistics system